

Т. О. Павлюк

Рівненський державний гуманітарний університет

ПЕРЕДУМОВИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглядається проблема впровадження комп'ютера в навчально-виховний процес дошкільних навчальних закладів. Розглядаються історичні передумови впровадження комп'ютера в освітню галузь. Здійснюється аналіз нормативно-правової та законодавчої бази з проблеми інформатизації навчально-виховного процесу в усіх ланках освіти загалом і дошкільної освіти зокрема.

Ключові слова: електронні обчислювальні машини, комп'ютер, комп'ютерно-ігровий комплекс, комп'ютерні технології, програмоване навчання, інформаційне суспільство, галузь освіти, навчально-виховний процес, дошкільний навчальний заклад, діти дошкільного віку.

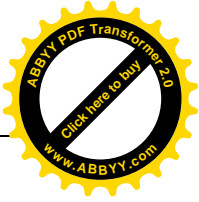
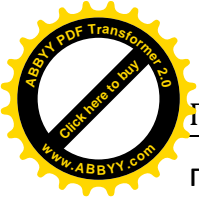
Постановка проблеми. Сьогодні комп'ютеризація навчання дітей різних ланок освітньої галузі активно набирає обертів. А ще кілька років тому педагоги не мали змоги використовувати новинки інформаційних технологій у своїй професійній діяльності. Аналізуючи наукову, навчальну та методичну літературу ми виявили, що на сьогоднішній день мало досліджена проблема впровадження комп'ютера в освітню галузь і немає чітких даних коли було впроваджено комп'ютер в педагогічний процес дошкільних навчальних закладів.

Аналіз актуальних досліджень. Дослідженням історії розвитку комп'ютерно-орієнтованих засобів займалися В. Волинський, А. Гуржій, М. Жалдак, О. Жук; впровадження комп'ютерних технологій у навчально-виховний процес школи та ВНЗ у своїх публікаціях висвітлюють Ю. Горвиц, Т. Проценко, Л. Чайнова; дошкільних навчальних закладів – Ю. Горвиц, О. Кореганова, С. Новоселова, Г. Петку.

Мета статті – дослідити історичні передумови впровадження комп'ютера в навчально-виховний процес дошкільних навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу. ХХ століття характеризується переходом суспільства від індустріального до інформаційного. Оновлення відбувалося в усіх сферах життєдіяльності людини, освіта не є виключенням.

Початок ХХ століття характеризується використанням традиційних засобів навчання. Як стверджують А. М. Гуржій, О. Ю. Жук, В. П. Волинський спробою використати технічні засоби у освітньому процесі є ідея Б.-Е. Торндайка застосувати механічні пристрої у ролі засобів навчання (1912 р.), а С. Прессі (1926 р.) конструює та застосовує механічні пристрої для

перевірки й оцінки засвоєння знань на рівні найпростіших тестів [5, 63].

Технологічний прогрес для другої половини ХХ століття охарактеризувався поширенням телевізорів, магнітофонів, відеоманітофонів та інших технічних засобів. У 50-х роках ХХ століття в навчальний процес активно впроваджуються діа- та кінопроектори. Відбулися спроби програмованого навчання: Б. Скінер описав систему програмування, К. Бейлі і М. Вуд створили систему адаптованого програмованого навчання [5, 64].

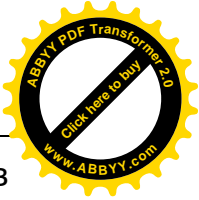
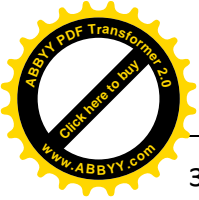
Винайдення електронних обчислювальних машин стало проривом у розвитку суспільства. Саме з їх появою у 60-х роках почалася технологізація процесу навчання. Після того, як А. І. Берг організував проведення робіт з програмованого навчання на навчальних машинах [5, 64], низка педагогів (Г. О. Балл, В. М. Глушков, О. М. Довгялло, Г. С. Костюк) почали досліджувати проблему впровадження електронних обчислювальних машин в систему освіти. Цей період можна вважати початком інформатизації освіти. Почали підніматися питання про впровадження комп'ютерів у навчальний процес середньої та вищої школи. Застосування комп'ютера педагоги тоді вбачали в математичній освіті та навчанні програмування. Комп'ютери того часу мали малу кількість пам'яті, були спроможні виконувати деякі алгоритми дій, але процес програмування для них був досить громіздким та відзначався низькою ефективністю.

Та все ж комп'ютер не здобув широкого застосування. Значно краще суспільство прийняло кишеньковий калькулятор, який користувався популярністю і вважався найефективнішим технологічним винаходом для застосування у навчальну процесі середньої та вищої школи.

70-і роки ХХ століття характеризуються поширенням автоматизованих навчальних систем, які, як правило, використовувалися у вищій ланці освіти. Проблема застосування комп'ютера у навчальному процесі школи все ж піднімається і у цей період. Саме тоді з'явилися мови програмування високого рівня, а саме: Бейсік, Паскаль та програми навчального призначення.

Наступне десятиліття можна вважати переломним моментом у комп'ютеризації освітньої галузі. Адже саме тоді автоматизовані навчальні системи почали масово впроваджувати в навчальний процес школи.

У 1985 році була прийнята урядова постанова «Про заходи щодо забезпечення комп'ютерної грамотності учнів середніх навчальних

закладів і широке впровадження електронно-обчислювальної техніки в навчальний процес», де передбачено у 9–10 класах школи для вивчення ввести новий предмет «Основи інформатики та обчислювальної техніки». ВНЗ починають готувати нових фахівців – вчителів інформатики.

Проблеми навчання дітей у школі за допомогою комп'ютера в середині 80-х років ХХ століття почали активно обговорювати дослідники більшості країн світу. Саме тому в Народній Республіці Болгарія в 1985 році була проведена Міжнародна конференція «Діти в світі комп'ютерів – сьогодення проблема майбутнього», а в 1987 році II міжнародна конференція «Діти в століття інформації». Основною ціллю був обмін інформацією в галузі одержаних результатів і проектів розробки програмного забезпечення для персональних комп'ютерів. Близько 50 країн були учасниками конференцій, у тому числі і такі розвинуті країни як Японія та Сполучені Штати Америки [1].

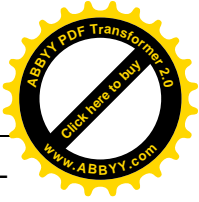
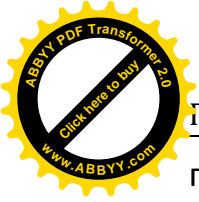
На нашу думку, питання впровадження комп'ютера в навчальний процес школи вже в той час викликало багато запитань і було актуальним, адже кількість країн і їх делегацій з кожним роком значно зростала.

Ще однією особливістю 80-х років ХХ століття є створення Концепції інформатизації освіти, яку запропонувала для обговорення у 1988 році група під головуванням академіка А. Єршова. Основними завданнями концепції є підготовка людини до життя в інформаційному суспільстві, забезпечення комп'ютерної грамотності населення, підвищення якості навчання [14, 3]. Згідно з їхніми дослідженнями ефективність навчання збільшується від 20% до 2,5 раз при використанні електронних обчислювальних машин. Всі негативні моменти застосування електронних обчислювальних машин в навчально-виховному процесі списуються на неправильний підбір матеріалу та помилкову методику [1].

Інформатизація освітньої галузі розпочалася із інформатизації навчально-виховного процесу профтехучилищ.

Основні цілі інформатизації навчального процесу згідно з розробленою концепцією:

- інтенсифікація навчально-виховного процесу;
- досягнення необхідного рівня загальної та професійної підготовки кваліфікованих фахівців через підвищення якості їх підготовки, перш за все, за рахунок застосування електронних обчислювальних машин;
- вдосконалення управління навчально-виховним процесом, що

полягає в оперативному забезпеченні освітніх закладів навчально-програмною і методичною інформацією;

– підвищення оперативності розповсюдження передового досвіду та ін.

Успіх застосування нових інформаційних технологій в навчально-виховному процесі (згідно з концепцією) буде здійснюватися так:

– створення технічної бази нових інформаційних технологій навчання;

– розробка необхідних базових і прикладних (перш за все педагогічних) програмних засобів для електронних обчислювальних машин;

– створення методики застосування нових інформаційних технологій в професійному навчанні;

– підготовка фахівців, які володіють методикою застосування нових інформаційних технологій навчання [1].

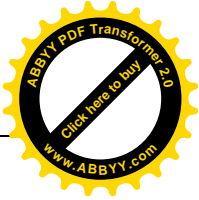
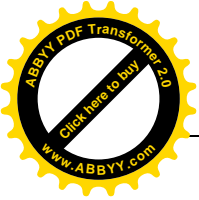
Із затвердженням концепції розпочалися дослідження з питань нових інформаційних технологій навчання, ними займалися: Ю. Горвиц, А. Гурій, М. Жалдак Ю. Машбіць Т. Проценко, Л. Чайнова та інші.

Після застосування персональних комп'ютерів у середній і вищій ланках освітньої галузі почалися дослідження щодо доцільності впровадження комп'ютера в початкову школу, а згодом і в дошкільні навчальні заклади.

В кінці 80-х – на початку 90-х років ХХ століття низка педагогів (Ю. Горвиц, О. Кореганова, С. Новоселова, Г. Петку та інші) публікують дослідження щодо використання комп'ютера в навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів. Психологи та медики (В. Бондаровська, Н. Полька, Л. Чайнова) активно обговорюють умови застосування комп'ютера в дошкільній освіті та самоосвіті дітей дошкільного віку. Значна увага приділяється дослідженню санітарно-гігієнічних умов застосування комп'ютера для навчання дитини дошкільного віку.

Починаючи з 90-х років ХХ століття і до сьогодні комп'ютер є незамінним помічником педагогів всіх ланок освіти. Кількість законів щодо врегулювання цього питання у 90-х роках ХХ століття значно зростає: у 1992 році Верховною радою України прийнятий закон «Про інформатизацію», у 1998 році – закони «Про затвердження завдань Національної програми інформатизації на 1998–2000 роки», «Про Концепцію Національної програми інформатизації» та «Про Національну програму інформатизації», яка включає:

– Концепцію Національної програми інформатизації;

- сукупність державних програм з інформатизації;
- галузеві програми та проекти інформатизації;
- регіональні програми та проекти інформатизації;
- програми та проекти інформатизації органів місцевого самоврядування.

Головною метою Національної програми інформатизації є створення необхідних умов для забезпечення громадян та суспільства своєчасною, достовірною та повною інформацією шляхом широкого використання інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки держави.

Програма спрямована на вирішення таких основних завдань:

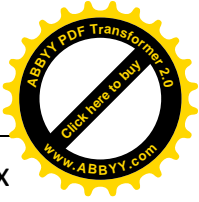
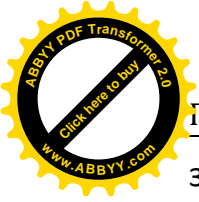
- формування правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, методичних та гуманітарних передумов розвитку інформатизації;
- застосування та розвиток сучасних інформаційних технологій у відповідних сферах суспільного життя України;
- формування системи національних інформаційних ресурсів;
- створення загальнодержавної мережі інформаційного забезпечення науки, освіти, культури, охорони здоров'я тощо;
- інтеграція України у світовий інформаційний простір та інші.

У законі України «Про національну програму інформатизації» дається поняття дефініції «інформатизація» – це сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки.

XXI століття відзначилося активізацією законодавчої діяльності та збільшення досліджень з питань інформатизації освіти.

У 2001 році Постановою Кабінету Міністрів України була затверджена Програма інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільських шкіл на 2001–2003 роки [19].

«Комплексна програма забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін» (2004 р.) першочерговими завданнями визначає підвищення рівня

забезпеченості загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін, а також розроблення комплексів програмно-методичного забезпечення для використання сучасних технічних засобів навчання.

Основними напрямками розвитку інформаційного суспільства в Україні, згідно з програмою є:

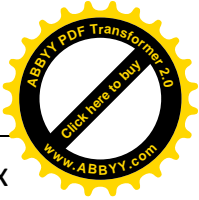
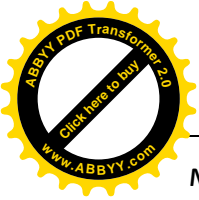
– надання кожній людині можливості для здобуття знань, умінь і навичок із використанням ІКТ під час навчання, виховання та професійної підготовки;

– створення умов для забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності усіх верств населення, створення системи мотивацій щодо впровадження і використання ІКТ для формування широкого попиту на такі технології в усіх сферах життя суспільства [22].

У 2007 році Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [7].

Важливою віхою у вдосконаленні та інформатизації дошкільної освіти є Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі», яка розроблена на виконання Закону України «Про дошкільну освіту» згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні та затверджена Міністерством освіти і науки України [2; 9].

У 2010 році президент України затвердив Закон України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу», в якому передбачено обов'язковість здобуття дошкільної освіти дітьми старшого дошкільного віку [22]. Згідно з листом Міністерства освіти і науки України «Про організацію роботи з дітьми дошкільного віку у 2010/2011 навчальному році» для підвищення якості дошкільної освіти Міністерством освіти і науки розроблено проект Концепції Державної цільової програми розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року, який на даний час погоджується із зацікавленими центральними органами виконавчої влади. Спільно з Інститутом інноваційних технологій та змісту освіти, Національною Академією педагогічних наук України буде розроблено орієнтир для педагогів та батьків щодо змістового наповнення роботи та очікуваних досягнень в розвитку дітей старшого дошкільного віку, а також

методичні рекомендації з питань наступності в роботі дошкільних навчальних закладів та початкової школи [22].

Згідно з дослідженнями К. Л. Крутій, існує чотири базові умови, від яких залежить ефективність і темпи інформатизації дошкільної освіти, це:

- технічні й технологічні складові;
- програмне забезпечення;
- керівник дошкільного навчального закладу і педагоги, у яких зберігаються стереотипи системи дошкільної освіти. Переорієнтувати свідомість керівника і фахівців на використання інформаційних технологій в освітньому процесі дошкільних закладів і управлінь цими процесами – основна проблема;
- ключовий чинник інформатизації дошкільної освіти – управління [21, 40].

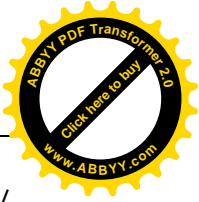
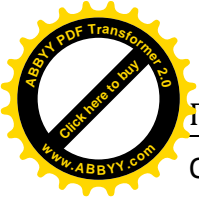
Інформатизація дозволяє розмежувати навчальну інформацію, доцільно спрямувати діяльність вихователів і вихованців, що дає змогу застосовувати нові форми роботи, кращий педагогічний досвід. Інформатизація навчального процесу дошкільних навчальних закладів є комплексом задач, які збагачують систему інформаційними засобами, технологіями і продукцією.

Висновки. Аналізуючи нормативно-правові документи та законодавчу базу України ми відзначили, що на сьогодні інформатизація освіти визнана одним із пріоритетних державних завдань. Інформатизація системи освіти є невід’ємною складовою інформатизації України і має здійснюватися згідно з єдиними державними нормативами, враховуючи при цьому особливості системи освіти. Перехід системи освіти на якісно новий рівень без її інформатизації просто неможливий.

Нові потреби суспільства зумовлюють проблему оновлення навчально-виховного процесу і можливостей не тільки школи і ВНЗ, а й дошкільних навчальних закладів. Сучасна система освіти повинна забезпечити підготовку людини до повноцінного життя в інформаційному суспільстві, що дасть їй змогу швидше адаптуватися до впровадження інформаційно-комунікаційних технологій і застосування їх на практиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архів академіка А. П. Єршова. – Режим доступу : <http://ershov.iis.nsk.su/archive>.
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» : зб. нормат. док. / М-во освіти України, Голов. упр. освіти. м. Києва ; Наук. ред. та упоряд.

- О. Л. Кононко. – [2-ге вид., випр.]. – К. : Світич, 2008. – 430с.: табл.
3. Горвиц Ю. Зачем нужны компьютеры в дошкольных учреждениях? / Ю. Горвиц // Информатика и образование. – 1994. – № 3. – С. 63–73.
4. Гуржій А. Інформатизація освіти і проблеми створення комп'ютерних програмно педагогічних засобів навчання / А. Гуржій // Освіта України. – 2003. – № 23. – С. 7–10.
5. Гуржій А. Засоби навчання: Навчальний посібник / А. Гуржій, О. Жук, В. Волинський. – К. : ІЗМН, 1997. – 208 с.
6. Забродська Л. Інформатизація закладу освіти: управлінський аспект / Л. Забродська // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2005. – № 4. – С. 38–43.
7. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 9 січня 2007 року № 537-V. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
8. Закон України про національну програму інформатизації : зб. нормат. док. / Вісн. Верховної Ради. – К., 1998. – 4 лютого.
9. Закон України. Про затвердження завдань Національної програми інформатизації на 1998-2000 роки: Прийнятий 4 лют. 1998 р. № 76/98-ВР // Офіц. вісн. України. – 1998. – № 10. – С. 378.
10. Закон України про дошкільну освіту : зб. нормат. док. / Вісн. Верховної Ради. – К., 2001.
11. Закон України. Про інформатизацію: Прийнятий 2 жовт. 1992 р. № 2657 – XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – С. 650.
12. Закон України. Про Національну програму інформатизації: Прийнятий 4 лют. 1998 р. № 74/98-ВР // Уряд. кур'єр. – 1998. – 12 берез. – («Орієнтир». – № 11. – С. 9–12).
13. Закон. України. Про Концепцію Національної програми інформатизації: Постанова 4 лют. 1998 р. № 75/98-ВР // Офіц. вісн. України. – 1998. – № 10. – С. 376.
14. Концепция информатизации образования // Информатика и образование. – 1988. – № 6. – С. 3–31]
15. Кореганова О. Комп'ютер у дошкільному закладі / О. Кореганова / Комп'ютер у школі та сім'ї, 2000. – № 3. – С. 40.
16. Новоселова С. Л. Компьютерный мир дошкольника / С. Новоселова, Г. Петку. – М. : Новая школа, 1997. – 128 с.
17. Польша Н. Комп'ютер: санітарні вимоги / Н. Польша. / Дошкільне виховання, 1999. – № 5. – С. 8.
18. Проценко Т. Г. Особливості використання комп'ютерних засобів у школі / Т. Проценко // Безпека життєдіяльності. – 2006. – № 7. – С. 42–46.
19. Чайнова Л. Д. Компьютеры для детей: психологические проблемы безопасности и комфорта. / Л. Чайнова, Ю. Горвиц. // Психологический журнал, 1994. – № 4. – С. 63–65.
20. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті: Український освітній сервер <http://user.org.ua>: 8100. – 2001 р.
21. Крутій К. Л. Створення інформаційного поля методичного кабінету як структурного компонента освітнього простору / К. Крутій // Дошкільна освіта, 2009. – N 1(23). – С. 40–44.
22. <http://osvita.ua/legislation>.

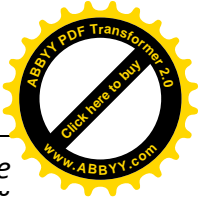
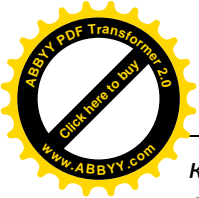
РЕЗЮМЕ

Т. А. Павлюк. Предпосылки информатизации учебно-воспитательного процесса дошкольных образовательных учреждений.

В статье рассматривается проблема внедрения компьютера в педагогический процесс дошкольных образовательных учреждений. Рассматриваются исторические предпосылки внедрения компьютера в образовательную отрасль. Осуществляется анализ нормативно правовой и законодательной базы по вопросу информатизации педагогического процесса во всех звеньях образования в целом и дошкольного образования в частности.

Ключевые слова: електронні вичислювальні машини, комп'ютер,

компьютерно-игровой комплекс, компьютерные технологии, программируемое образование, информационное общество, отрасль образования, образовательный процесс, дошкольное образовательное учреждение, дети дошкольного возраста.

SUMMARY

T. Pavluk. Pre-conditions of informatization educational-educate process of preschool educational establishments.

The article is devoted the problem of introduction of computer in an educational-educate process of preschool educational establishments. Historical pre-conditions of introduction of computer are examined in educational industry. The analysis of normatively legal and legislative base is carried out on a question informatization of an educational-educate process in all links of education on the whole and preschool education in particular.

Key words: electronic calculable machines, computer, computer-playing complex, computer technologies, programmable studies, informative society, industry of education, educational-educate process, preschool educational establishment, to put preschool age.

УДК 376.34.27.85

Н. В. Савінова

Миколаївський національний
університет ім. В. О. Сухомлинського

ПРОБЛЕМА ПРИНЦИПІВ НАВЧАННЯ В СПЕЦІАЛЬНІЙ МЕТОДИЦІ ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті висвітлено основні методологічні положення, що лежать в основі корекційного навчання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку; зазначено, що методичні принципи навчання мови дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку становлять цілісну систему, яка включає два методологічно важливих положення: урахування найбільш загальних закономірностей оволодіння мовою в нормі, а також урахування своєрідності їх прояву при порушеннях мовленнєвого розвитку.

Ключові слова: спеціальна методика початкового навчання української мови, принципи навчання мови дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку, корекція порушень мовлення.

Постановка проблеми. Проблема принципів навчання української мови в спеціальній методиці досліджувалась і висвітлювалась ученими (В. П. Глухов, В. М. Гриншпун, Н. С. Жукова, С. Ф. Іваненко, І. С. Марченко, С. А. Миронова, В. І. Селіверстов, В. В. Тарасун, Т. Б. Філічева, Г. В. Чиркіна, М. К. Шеремет та ін.), проте розроблена недостатньо. Спеціальна методика навчання мови послуговується лінгводидактичними принципами навчання рідної мови: загальнометодичними, частково-методичними і спеціальними.

Система принципів української дошкільної лінгводидактики, що становить теоретичну основу для формування змісту комунікативної компетенції дитини, включає: а) загальнодидактичні: принцип виховуючого навчання, єдності навчання з життям, теорії з практикою, усвідомленості, послідовності і систематичності навчання, принципи науковості, наочності, творчої активності, доступності навчання, міцності засвоєння знань,